

MARTA AYMERICH i ÀNGELS FITÓ (ed.) (2024). *Dones de ciència, tecnologia i pensament*. Barcelona: Viena. 192 p. ISBN 978-84-1947-442-1.

El llibre *Dones de ciència, tecnologia i pensament* ofereix un retrat fascinant de vint-i-una dones excepcionals que han excel·lit en disciplines científiques, tecnològiques i humanístiques al llarg de la història. En aquest recull, la directora del e-Health Center, Marta Aymerich, i la rectora de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), Àngels Fitó, trenquen amb els estereotips de gènere, i ens conviden a reflexionar

sobre les contribucions de les dones en aquests àmbits. Sovint són poc reconegudes o, directament «invisibilitzades», com així va titular, per exemple, Núria Salán, presidenta de la Societat Catalana de Tecnologia, l'exposició i múltiples conferències sobre dona i tecnologia que ha fet els darrers anys: «l'enginy invisible». Les autores aborden les dificultats i els obstacles que les protagonistes van haver d'afrontar pel fet de ser dones, i fan evident des del començament que, no obstant això, per molt que hagin passat els anys, aquests reptes encara persisteixen, sobretot en alguns sectors socials.

L'obra s'estructura al voltant de les experiències vitals i acadèmiques d'aquestes dones d'orígens, disciplines i contextos històrics molt diversos, però amb una alternança clara entre dones «locals», com Carme Torras o Montserrat Roig, i «globals», com Ada Lovelace o Martha Chase. Són majoritàriament investigadores que van desafiar les barreres socials i pensadores que van trencar els motlles d'allò establert. El llibre és, així, un homenatge al talent femení i un recordatori de la necessitat de valorar les aportacions femenines en el món de la ciència i la tecnologia.

Ara bé, si analitzem la realitat educativa al batxillerat i la universitat catalana, veurem que la tecnologia queda especialment marginada: on realment no hi ha gaires noies matriculades és als batxillerats tecnològics, cosa que després repercuteix ineludiblement, posem per cas, en el percentatge de dones als graus d'Enginyeria. Als batxillerats científics, en general, les noies ja fa anys que són majoria, i posteriorment s'incorporen a disciplines com la medicina, la veterinària, la biologia o la fisioteràpia, actualment sense necessitat d'un foment especial de les vocacions en aquestes àrees. És a dir, sense òbviament no deixar de visibilitzar les contribucions de les dones a la ciència, potser caldria posar més el focus en els referents femenins tecnològics. Mentre que en les ciències biosanitàries les dones ja són majoria a Catalunya, en cicles formatius o carreres tècniques encara queda molt camí per recórrer per a assolir la paritat. Però, com les autores indiquen, es tracta que

les dones puguin escollir lliurement el seu futur acadèmic i professional, amb referents estimulants, anant més enllà de les estadístiques. És aquesta una màxima també aplicable als homes, atès que són també perjudicats pels estereotips masclistes en els àmbits considerats «femenins» (infermeria, atenció sociosanitària...) en què, ves per on, anirien molt bé obres d'aquest estil, per a ells.

Dones de ciència, tecnologia i pensament és un llibre que pot actuar com a font d'inspiració per a les futures generacions. La seva lectura és imprescindible per a qualsevol persona interessada a conèixer algunes dones clau de l'àmbit científic i tecnològic, i s'afegeix a esforços anteriors com l'obra d'Oriol Boix i Sandra Posada *100 dones clau en la història de la ciència i la tecnologia* (Cossetània, 2022). Perquè desfer els estereotips de gènere i fomentar les vocacions científiques i tecnològiques entre les dones continua sent un objectiu que és molt necessari.

Aymerich i Fitó ofereixen, així, un relat ben documentat i bàsic, i ho fan a més, indirectament, mostrant-se elles mateixes com a dones en càrrecs de responsabilitat, un fet en què encara som molt lluny de la paritat, en especial a l'acadèmia i les grans empreses. En definitiva, es tracta d'un volum fonamental per a estudiants, docents i qualsevol persona interessada en la història de la ciència, la tecnologia i el pensament en general.

Se'n pot llegir un fragment a: https://viennaedicions.com/sites/default/files/tast_dones_de_ciencia_tecnologia_i_pensament.pdf

Antoni Hernández-Fernández

JOSEP LLUÍS MICÓ (2024). *Artificialitis: Què els passa pel cap als malalts de la intel·ligència artificial*. Barcelona: Saldonar. 174 p. ISBN (ed. impresa) 978-84-19571-36-6; ISBN (ed. digital) 978-84-19571-37-3. [Amb pròleg d'Elisabet Golobardes i comentaris sincers d'Irene Micó]

Artificialitis és una assaig escrit per Josep Lluís Micó, periodista, director del diari *Regió 7* i expert en comunicació, amb la complicitat i col·laboració inestimable de la seva filla de setze anys, Irene Micó, que aporta una perspectiva fresca i jove, un contrapunt divertit i alhora rellevant al debat social sobre la intel·ligència artificial (IA). Aquesta combinació d'experiència i joventut proporciona una visió única i

polièdrica sobre el fenomen de la IA, del qual s'ha escrit molt en els darrers anys, però res que s'assembla a aquest llibre.

Publicada el 2024 per Edicions Saldonar, una editorial independent pertanyent a l'associació Llegir en Català, Jo-

sep Lluís Micó desenvolupa temes complexos sobre la IA i l'impacte social d'aquesta tecnologia. El títol *Artificialitis* fa referència a una «inflamació social» per la sobreabundància de referències a la IA en els mitjans de comunicació i en la vida quotidiana, i planteja així una mirada crítica i irònica davant aquest fenomen. Micó és sincer i directe des del començament, és un llibre fonamentat en el primer principi de la declaració de Barcelona (2017) sobre l'ús ètic de la IA: el principi de prudència. Sí, és clar, l'hem rebotat des del minut 1. Per això ens diu (p. 18-19): «No, *Artificialitis* no està concebut contra res ni contra ningú. Està pensat per esperonar els badocs i apardalats a examinar allò que se'ns vol vendre, abans de rendir-s'hi amb l'estultícia de la qual fan ostentació les administracions, les empreses, les universitats o els mitjans, i despatxar amb condescendència les poques persones que declarem alguna cautela».

L'omnipresència de la IA a la nostra vida diària es barreja amb alegria amb la quotidianitat i l'estil amè i entretingut del llibre, que impacta per la contundència de les reflexions a les quals, de manera natural, ens porta Micó, i la seva, per moments irreverent amb el pare, filla. L'excés de confiança en la tecnologia pot portar a una alienació emocional i social. ChatGPT i altres IA generatives s'han presentat com a solucions màgiques. No obstant això, l'autor fa una crida a la reflexió crítica: som capaços de controlar aquesta tecnologia? O, en canvi, estem deixant que siguin les empreses tecnològiques les que ens utilitzin a nosaltres, i la IA només és un mitjà de control social més?

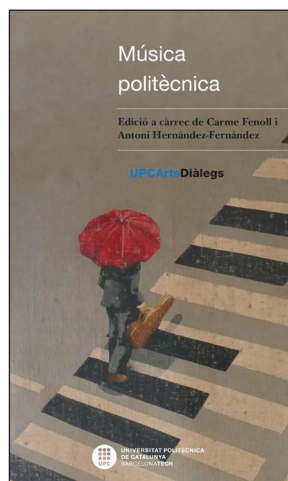
Irene, no. El teu pare no és massa «pesat»: necessitem arguments i reflexions com els que planteja. I també, per descomptat, la perspectiva del jovent com tu! Potser teniu una visió més pragmàtica i desinhibida sobre la tecnologia. La tensió entre generacions, totes consumidores de tecnologia, tot i que de manera diferent, és un dels grans encerts del llibre. Són dues veus que es complementen, hi ha una complicitat familiar inevitable i, a la vegada, es qüestionen mútuament.

En definitiva, *Artificialitis* no és un llibre que demonitzi la tecnologia ni la IA, sinó que més aviat cerca fomentar una reflexió crítica sobre l'ús que en fem. L'obra ens convida a no caure en l'enlluernament per la tecnologia i a mantenir una posició equilibrada que valori els beneficis i els perills d'aquesta «inflamació» tecnològica, així com a establir un diàleg social i intergeneracional sobre els usos de la tecnologia que, a totes llums, és bàsic.

Se'n pot llegir l'índex i un fragment a: <https://www.saldonar.com/llibre/artificialitis>.

Antoni Hernández-Fernández

CARME FENOLL; ANTONI HERNÁNDEZ-FERNÁNDEZ (ed.) (2024). *Música politècnica*. Barcelona: Iniciativa Digital Politècnica. 106 p. ISBN (ed. impresa) 978-84-10008-87-8; ISBN (ed. digital) 978-84-10008-88-5.

Ens trobem davant d'un enriquidor recull de deu capítols (més un pròleg) en què la música és fil conductor i protagonista; una protagonista que serà acompanyada per tres personatges més: la universitat, les matemàtiques i l'algorítmica. Cada capítol (de diferents autors, cadascú amb el seu bagatge i el seu punt de vista) obre la porta a anècdotes, experiències i coneixement que estableixen vincles entre la música i els estudis politècnics.

La primera secció del llibre és dedicada a les relacions entre música i universitat. En aquests capítols podrem trobar un context històric, imprescindible per a entendre els vincles entre aquests dos mons. Però també hi trobarem l'inspirador testimoni de Laura Vivó, que narra com neix l'associació Pianos Vius. El lector receptiu podria sentir un desig irrefrenable de visitar una de les sis escoles que s'enumeren per tal d'interpretar una petita peça de Bach en un dels pianos que s'hi troben. Perquè, com apunta Mireia Planas al capítol següent, la música, a partir de l'emoció, ens vincula més enllà del seu coneixement. No és estrany, llavors, que un edifici pensat com a centre de saviesa albergui un instrument per al gaudi col·lectiu.

Les corals universitàries són també un nexa popular, un refugi musical dins de les universitats, que serveixen com a punts de trobada entre alumnes, professors i personal universitari. En aquest llibre hi trobarem el testimoni de Pilar Nieto, presidenta de la coral d'Arquitectura, seguit d'un capítol amb una visió més històrica de les corals universitàries, presentades per Clara Prats.

A la segona secció del llibre, titulat *Música i matemàtiques*, hi trobarem dos capítols. Al primer, Alberto Royo dona una àmplia visió amb pinzellades sobre fractals, harmonia, proporcions pitagòriques, el nombre auri, etc. Gran part d'aquest coneixement prové de l'antiga Grècia, quan la música era considerada una de les set arts fonamentals. Royo afirma que no hi ha cap emoció autèntica sense mesuratge ni coneixements. Després d'una visió tan àmplia i conceptual, Pilar Bayer ens acompanya en una immersió als aspectes més tècnics i matemàtics del so. Potser aquesta no és la secció més reeixida d'aquest llibre, però el contrast entre els dos capítols encoratgen el lector a pensar més enllà del que un veu a simple vista.

En l'última secció del llibre obtindrem informació sobre la iniciativa MusicData UPC i les diverses conferències,